

ЗАТВЕРДЖУЮ

Проректор з наукової роботи
Національного університету
«Львівська політехніка»

Іван ДЕМИДОВ

д.т.н., проф.

14 травня 2024 р.

Висновок

**про наукову новизну, теоретичне та практичне значення результатів дисертації
«Правовий статус іноземців та осіб без громадянства в адміністративному судочинстві»
здобувача наукового ступеня доктора філософії
за спеціальністю 081 *Право* (галузь знань 08 *Право*)**

Юлії ГАЛАЗ

**фахового семінару зі спеціальності 081 «Право» Навчально-наукового Інституту права,
психології та інноваційної освіти**

1. Актуальність теми дисертації. На шляху до правової, демократичної та соціальної держави Україна намагається якомога якісніше та відповідальніше підходити до питання забезпечення прав людини й громадянина, адже зміцнення тих прав і свобод, які знайшли своє законодавче закріплення на рівні міжнародних стандартів, слугує одним з найголовніших чинників формування такої держави. Правова держава як організація публічної влади, що створює умови для повноцінного та беззаперечного захисту прав людини й громадянина за допомогою правового статусу, має формувати відповідну модель української держави. Особлива царина відносин держави й людини полягає у їх взаємних відносинах, що проявляються через застосування державою такої юридичної конструкції як «правовий статус».

Варто зауважити, що загальнотеоретична конструкція поняття «правовий статус» доволі широко досліджена в теорії держави та права, а отже може слугувати вагомою базою для подальшого розвитку галузевих підходів до розуміння вказаної категорії. Так, в сучасному українському суспільстві актуалізується питання правового статусу іноземців та осіб без громадянства в адміністративному судочинстві. Це відбувається з огляду на такі чинники: *по-перше*, адміністративне судочинство як наймолодша складова українського правосуддя, вимагає продовження наукового пошуку, спрямованого на формування концептуальних розробок цієї сфери, адже саме на адміністративне судочинство

покладається обов'язок забезпечення прав і свобод людини у публічно-правовій сфері; *по-друге*, міграційна політика, а саме її імміграційна складова, є досить складним питанням для нашої держави вже не один десяток років, а отже, питання, що так чи інакше торкаються іноземців та осіб без громадянства, які перебувають на території України, або ж мають намір потрапити в нашу державу законним чи незаконним шляхом, стосуються їхнього правового статусу, а також відповідного правового режиму; і нарешті, *по-третє*, необхідно підкреслити, що сьогодні, перебування іноземців та осіб без громадянства в Україні межують з безпековими питаннями, в силу того, що наша держава перебуває в умовах воєнного стану, а її кордони, зокрема східний, несуть велику загрозу нелегальної імміграції.

Отож, з огляду на вказане вище, питання реалізації правового статусу іноземців та осіб без громадянства в адміністративному судочинстві, потребує внесення певних змін до нормативно-правового регулювання цієї сфери, що, своєю чергою, робить його актуальним та вимагає нових розробок у сфері гарантій правового статусу особи та основних елементів, що його формують.

Дослідження питання правового статусу іноземців та осіб без громадянства в адміністративному судочинстві ґрунтується на працях вітчизняних та зарубіжних вчених, які: 1) розкривають загальнотеоретичне та конституційно-правове розуміння правового статусу людини (М. О. Баймуратов, О. О. Барабаш, Ю. Г. Барабаш, Д. М. Белов, Ю. М. Бисага, С. В. Бобровник, Я. С. Богів, Є. А. Гетьман, С. М. Гусаров, І. М. Жаровська, О. В. Зайчук, В. Б. Ковальчук, Н. М. Оніщенко, Н. В. Ортинська, О. В. Петришин, В. Ф. Погорілко, П. М. Рабінович, О. І. Ющик, Л. В. Ярмол та ін.); 2) подають галузеві адміністративно-правові характеристики правового статусу людини (В. Б. Авер'янов, Н. О. Армаш, Ю. П. Битяк, В. Т. Білоус, І. П. Голосніченко, Є. В. Додін, Р. А. Калюжний, М. В. Ковалів, Т. О. Коломоець, В. І. Курило, Т. О. Мацелик, В. Я. Настюк, О. І. Остапенко, О. П. Рябченко, І. М. Шопіна та ін.); 3) висвітлюють особливості адміністративного судочинства та суб'єктів, що беруть участь в ньому (В. М. Бевзенко, А. І. Берлач, Т. О. Гуржій, Є. Ф. Демський, Н. В. Ільчишин, Т. О. Коломоець, А. Т. Комзюк, В. К. Колпаков, О. В. Кузьменко, Н. А. Литвин, С. В. Петков, В. Б. Пчелін, С. Г. Стеценко, І. Б. Тацишин, В. В. Тильчик та ін.), 4) у різні періоди аналізували питання імміграції, видворення, реадмісії, протидії нелегальній міграції, набуття статусу біженця, отримання громадянства України тощо (О. М. Бандурка, Н. П. Бортник, Н. М. Грабар, Н. П. Демчик, Ю. Б. Курилюк, Е. М. Лібанова, О. А. Малиновська, С. О. Мосьондз, А. Ф. Мота, В. І. Олефір, М. М. Сірант, С. Б. Чехович, S. Carrera, S. Morano-Foadi., M. Scipioni, L. Seabrooke, P. Stalker, E. Tsingou, H. K. Rasmussen, C. Joppke, A. Geddes, R. Koslowski, F. Walker, G. Borjas, Ph. Wanner, S. Castles, M. Okolski, L. Holbom та ін.).

2. Зв'язок теми дисертації з державними програмами, науковими напрямами університету та кафедри. Дисертаційна робота узгоджується з положеннями Загальнодержавної програми адаптації законодавства України до законодавства Європейського Союзу, затвердженої Законом України від 18.03.2004 р. № 1629-IV, Стратегії національної безпеки України, затвердженої Указом Президента України від 14.09.2020 р. № 392/2020, Стратегії розвитку системи правосуддя та конституційного судочинства на 2021–2023 роки, затвердженої Указом Президента України від 11.06.2021 року № 231/2021, Стратегії державної міграційної політики України на період до 2025 року, схваленої розпорядженням Кабінету Міністрів України від 12.07.2017 р. № 482-р, а також виконана відповідно до наукового напрямку дослідження: «Правові, психологічні та інформаційні проблеми розвитку державності в Україні», затвердженого Вченою радою Національного університету «Львівська політехніка» від 24.06.2014 р., протокол № 5.; темі наукового напрямку роботи кафедри адміністративного та інформаційного права Національного університету «Львівська політехніка» «Адміністративно-правова доктрина захисту прав та свобод людини і громадянина в умовах європейської інтеграції України 9державний реєстраційний номер 0121U110638).

3. Особистий внесок здобувача в отриманні наукових результатів. Дисертація є самостійною науковою працею. Основні теоретичні положення, які характеризують наукову новизну дослідження, практичне і теоретичне значення його результатів, одержані здобувачем особисто. Наукові положення, які викладені у дисертації співавторам не належать. У дисертації ідеї та розробки, які належать співавторам, не використовувалися. Усі сформульовані положення та висновки є результатом особистих досліджень дисертанта. Використані в дисертації ідеї, положення чи гіпотези інших авторів мають відповідні посилання і використані лише для підкріплення ідей дисертанта або відповідної наукової полеміки.

4. Достовірність та обґрунтованість отриманих результатів та запроваджених автором рішень, висновків, рекомендацій. Достовірність та обґрунтованість отриманих результатів забезпечується: рівнем репрезентативності емпіричного матеріалу; застосуванням знань окремих наук (теорії держави і права, конституційного права, адміністративного права і процесу, адміністративного судочинства); комплексним застосуванням раціональної сукупності дослідницьких методів пізнання; аргументованою науковою полемікою з іншими вченими в тексті дисертації; послідовністю та логікою викладення здобувачем матеріалу, його аргументованістю.

5. Ступінь новизни основних результатів дисертації порівняно з відомими дослідженнями аналогічного характеру. Наукова новизна одержаних результатів полягає у тому, що дисертація є однією з небагатьох наукових праць, що присвячені аналізу правового

статусу іноземців та осіб без громадянства в адміністративному судочинстві. Результатом проведеного дослідження стали пропозиції, висновки та положення, основні з яких знайшли своє відображення у положеннях наукової новизни, а саме:

уперше:

– правовий статус іноземців та осіб без громадянства розглянуто в дуальному поєднанні їх правової природи: загальнотеоретичної (виражає правову універсальну конструкцію, що визначає комплекс прав і обов'язків вказаної категорії осіб, які держава з власної волі надає для них, з метою створення сприятливих умов перебування та проживання на її території); соціально-захисної (відіграє важливе безпекове значення для держави та її громадян, що загалом свідчить про відкритість та сформованість приймаючого суспільства, а також вказує на ту соціальну й політичну сутність правової політики держави, яка спрямовується на внутрішні й зовнішні вектори);

– умотивовано потребу створення єдиної міграційної стратегії діяльності органів виконавчої та судової влади шляхом оновлених напрямів діяльності суб'єктів міграційної політики для вирішення сучасних міграційних завдань: реадмісія, примусове видворення, протидія нелегальній міграції, вирішення проблем біженців та осіб, які потребують тимчасового або додаткового захисту, забезпечення прикордонного та міграційного режимів, зокрема у місцях, що межують з тимчасово окупованими територіями нашої держави;

– визначено особливу роль адміністративного судочинства як унікального арбітра у відносинах держави та іноземців й осіб без громадянства через доведення його потенціалу репрезентування принципу верховенства права шляхом реалізації таких складових: охорони та захисту державних інтересів; гарантування законних прав та інтересів негромадян; забезпечення законності через протидію свавіллю з боку органів публічної влади; вираження поваги до правової практики інших держав й протидії порушенню юридичних приписів іноземцями та особами без громадянства; відновлення стану законності в разі його порушення;

удосконалено:

– питання щодо необхідності якомога ширшого використання можливостей електронного правосуддя, що є актуальним з точки зору зручного доступу людини до правосуддя та оптимізації різноманітних процесів у сфері права. Зокрема, з'ясовано, що застосування цифрових інструментів участі та цифрових технологій може сприяти автоматизації судових процесів, тим самим забезпечувати швидкий і ефективний розгляд судових справ, а також скорочувати витрати на організацію судових засідань та процедур, які здійснюються суб'єктами владних повноважень;

– підходи щодо встановлення єдиного розуміння термінів «міграційний режим» та

«прикордонний режим», якими доцільно доповнити норми чинного законодавства для їх однакового застосування у правозастосовній сфері, а саме:

«міграційний режим» – це система норм чинного законодавства, яка складається з підсистем, що регулюють міграційні потоки, шляхом запобігання негативним наслідкам стихійної міграції, безперешкодної реалізації прав мігрантів, гуманного відношення до біженців та осіб, що потребують додаткового або тимчасового захисту, і характеризується цілісністю, доцільністю, логічністю і поєднуваністю такого регулювання, з метою реалізації визначеної в державі міграційної політики та її основних засад;

«прикордонний режим» – це сукупність правових засобів і способів, що застосовуються у межах контрольованих прикордонних районів, заснованих на обмеженнях та заборонах, що створюють несприятливі умови для суб'єктів, на яких він спрямований, у випадку порушення ними норм чинного законодавства щодо в'їзду, виїзду та перебування в межах цих районів;

набули подальшого розвитку:

– формування вихідних методологічних засад дослідження правового статусу іноземців та осіб без громадянства в адміністративному судочинстві. З огляду на те, що правовий статус та режим його забезпечення становлять складну систему взаємопов'язаних елементів, доречним є звернення до системного підходу в дослідженні, який дозволяє розкрити природу, сутність, призначення вказаних категорій, а також багатогранність і взаємодію їх складових;

– питання доцільності посилення обмежень на свободу пересування територією держави, у зв'язку з введенням воєнного стану, а також запровадження особливого режиму в'їзду та виїзду і перебування на ній іноземців та осіб без громадянства;

– пропозиції щодо удосконалення норм чинного законодавства, що стосуються реалізації державної політики у сфері міграції, зокрема перспективного бачення розв'язання проблем, пов'язаних з примусовим видворенням, затриманням осіб з метою їх ідентифікації, а також залученням у повоєнний період іммігрантів – фахівців в окремих галузях, потреба в яких може виникнути в нашій державі з огляду на песимістичні прогнози неповернення власних громадян в Україну.

6. Перелік наукових праць, які відображають основні результати дисертації.

Статті у наукових виданнях, включених на дату опублікування до переліку наукових фахових видань України

1. Бортник Н. П., Малець М. Р., Галаз Ю. А. Класифікація та форми незаконних міграційних процесів. *Наше право*. 2018. № 3. С. 18–25. (Проаналізовано підходи до класифікації незаконних міграційних процесів)

2. Бортник Н. П., Галаз Ю. А. Правовий конфлікт як підстава виникнення публічно-правового спору в адміністративному судочинстві. *Наукові записки Львівського університету бізнесу та права*. Серія економічна. Серія юридична. 2021. № 29. С. 267–272. (Розкрито правову природу конфлікту, окреслено умови, коли такий конфлікт може стати адміністративно-правовим спором)

3. Галаз Ю. А. Правовий статус іноземців та осіб без громадянства: поняття, зміст, сучасні підходи. *Академічні візії*. 2023. № 25. URL: <https://academy-vision.org/index.php/av/article/view/1035>

Статті у наукових періодичних виданнях зарубіжних країн

4. Marchenko, O. V., Marchenko, O. D., Pokataieva, O. V., Tylchuk, V. V., & Halaz, Y. A. (2022). Sujetos involucrados en los procesos jurídicos administrativos: la normativa jurídica y sus características. *Revista De La Universidad Del Zulia*, 13 (38), 130–139. <https://doi.org/10.46925//rdluz.38.09> (*Web of Science*). (Подано авторську позицію стосовно розуміння суб'єктів адміністративного судочинства, як суб'єктів владних повноважень)

Публікації, що засвідчують апробацію матеріалів дисертації:

5. Бортник Н. П., Галаз Ю. А. Природа адміністративно-правового конфлікту та адміністративно-правового спору. *Право та суспільство в реаліях карантинного періоду*: матеріали всеукраїнської науково-практичної конференції (м. Київ, 24 лютого 2022 р.). К.: ДУІТ, 2022. С. 184–185. (Розкрито природу адміністративно-правового конфлікту як передумови адміністративно-правового спору)

6. Галаз Ю. А., Кретович У. Поняття доказів в адміністративному судочинстві. *Право та суспільство в реаліях карантинного періоду*: матеріали всеукраїнської науково-практичної конференції (м. Київ, 24 лютого 2022 р.). К.: ДУІТ, 2022. С. 190–191. (Проаналізовано види доказів в адміністративному судочинстві)

7. Tylchuk O., Galaz Y. A. Поняття правового конфлікту як підстави виникнення публічно-правового спору в адміністративному судочинстві. *Теорія і практика розвитку агропромислового комплексу та сільських територій*: матеріали XXIV Міжнародного науково-практичного форуму (м. Львів, 4–6 жовтня 2023 року). Львів: Львівський Національний університет природокористування, 2023. С. 625–626. (Окреслено підходи щодо тлумачення категорії «правовий конфлікт»)

8. Галаз Ю. А. До питання про правовий статус іноземців та осіб без громадянства. *Незалежність України: права людини та національна безпека*: тези Четвертої міжнародної науково-практичної конференції (м. Львів, 12 квітня 2024 року). Львів: НУ «ЛП», 2024. С.

9. Галаз Ю. А. Правовий статус іноземців та осіб без громадянства у контексті політичних прав *Проблеми розвитку адміністративного, фінансового та інформаційного права в контексті євроінтеграційних процесів*: матеріали IV Міжнародної науково-практичної конференції (м. Львів, 19 квітня 2024 року); відпов. за вип. проф. М. М. Бліхар. Київ: Комп'ютерний дизайн, 2024. С. 73–75.

7. Апробація основних результатів дослідження на конференціях, симпозіумах, семінарах тощо. Підсумки роботи загалом, узагальнення та висновки були оприлюднені на всеукраїнській науково-практичній конференції *«Право та суспільство в реаліях карантинного періоду»* (м. Київ, 24 лютого 2022 року); XXIV Міжнародному науково-практичному форумі *«Теорія і практика розвитку агропромислового комплексу та сільських територій»* (м. Львів, 4–6 жовтня 2023 року); Четвертій міжнародній науково-практичній конференції *«Незалежність України: права людини та національна безпека»* (м. Львів, 12 квітня 2024 року); IV Міжнародній науково-практичній конференції *«Проблеми розвитку адміністративного, фінансового та інформаційного права в контексті євроінтеграційних процесів»* (м. Львів, 19 квітня 2024 року).

8. Наукове значення виконаного дослідження із зазначенням можливих наукових галузей та розділів програм навчальних курсів, де можуть бути застосовані отримані результати. Розроблені положення, пропозиції та висновки, що сформульовані у роботі, можуть бути враховані та використані у:

– *науково-дослідній роботі* – як основа для подальшого дослідження питань, що стосуються правового статусу іноземців та осіб без громадянства, забезпечення реалізації та дотримання норм, що визначають міграційний та прикордонний режими для цієї категорії осіб, а також низки ключових питань, пов'язаних з діяльністю судів при розгляді справ за адміністративними позовами з приводу примусового повернення чи примусового видворення та реадмісії іноземців або осіб без громадянства за межі території України, з приводу затримання іноземців або осіб без громадянства, а також з приводу отримання статусу біженця;

– *освітньому процесі* – як навчально-методичний матеріал для навчальних дисциплін «Адміністративне право», «Адміністративне судочинство», «Міграційне право» для студентів спеціальності 081 «Право», при підготовці навчальних і робочих програм, планів семінарських робіт і практичних занять, питань контролю успішності студентів зазначеної спеціальності (довідка Національного університету «Львівська політехніка» від 25 квітня 2024 року № 67-01-754; довідка Львівського національного університету природокористування від 02.05.2024 р. № 01-28-03-379).

9. Практична цінність результатів дослідження із зазначенням конкретного підприємства або галузі народного господарства, де вони можуть бути застосовані. Розроблені положення, пропозиції та висновки, що сформульовані у роботі, можуть бути враховані та використані у:

– *правотворчості* – для удосконалення низки положень Кодексу адміністративного судочинства України та деяких інших законодавчих актів стосовно забезпечення правового статусу іноземців та осіб без громадянства, а також реалізації правових режимів, що стосуються осіб цієї категорії;

– *правозастосовній діяльності* – у процесі практичної діяльності місцевих загальних судів як адміністративних судів та при підготовці інформаційно-методичного забезпечення суддів, спрямоване на підвищення їх кваліфікації при розгляді адміністративних справ, що пов'язані з перебуванням іноземців та осіб без громадянства на території України (довідка Золочівського районного суду Львівської області № 01-35/24/2024 від 22 квітня 2024 року).

10. Оцінка структури дисертації, її мови та стилю викладення. Дисертаційна робота Галаз Юлії Андріївни на тему «Правовий статус іноземців та осіб без громадянства в адміністративному судочинстві» за структурою, мовою та стилем викладання відповідає нормативним документам МОН України.

У ході обговорення до неї не було висунуто жодних зауважень щодо самої суті роботи.

11. З урахуванням зазначеного,

На міжкафедральному науковому семінарі Навчально-наукового інституту права, психології та інноваційної освіти ухвалили:

11.1. Дисертація Галаз Юлії Андріївни здобувача, вищої освіти ступеня доктора філософії, «Правовий статус іноземців та осіб без громадянства в адміністративному судочинстві» є завершеною науковою працею, у якій розв'язано конкретне наукове завдання щодо розуміння, змісту та сутності правового статусу іноземців та осіб без громадянства в адміністративному судочинстві, що має важливе значення для галузі знань 08 *Право*.

11.2. Основні наукові положення, методичні розробки, висновки та практичні рекомендації, викладені в дисертаційній роботі, логічні, послідовні, аргументовані, достовірні, достатньо обґрунтовані. Дисертація характеризується єдністю змісту.

11.3. У 9-ти наукових публікаціях повністю відображені основні результати дисертації, з них 3 статті у наукових фахових виданнях України та 1 стаття у науковому періодичному виданні, що включене до міжнародної наукометричної бази даних Web of Science, 5 публікацій, що засвідчують апробацію матеріалів дисертації.

11.4. Дисертація відповідає вимогам МОН України №40 від 12.01.2017 р. «Про затвердження вимог до оформлення дисертації», Порядку присудження ступеня доктора філософії та скасування рішення разової спеціалізованої вченої ради закладу вищої освіти, наукової установи про присудження ступеня доктора філософії (Постанова Кабінету Міністрів України від 12 січня 2022 р. №44, зі змінами).

11.5. Дисертація є результатом самостійних досліджень, не містить елементів фальсифікації, компіляції, плагіату та запозичень, що констатує відсутність порушення академічної доброчесності. Використання текстів інших авторів мають належні посилання на відповідні джерела.

11.6. З урахуванням наукової зрілості та професійних якостей Галаз Юлії Андріївни дисертація «Правовий статус іноземців та осіб без громадянства в адміністративному судочинстві» рекомендується для подання для розгляду та захисту у спеціалізованій вченій раді.

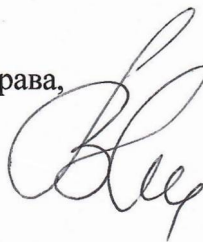
За затвердження висновку проголосували:

За – **13 (тринадцять)**

Проти- немає

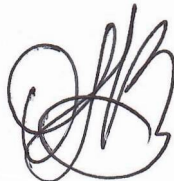
Утримались – немає.

Головуючий на семінарі,
Директор Навчально-наукового інституту права,
психології та інноваційної освіти,
д.ю.н., проф.

Володимир ОРТИНСЬКИЙ

Рецензенти:
Д.ю.н., проф., професор кафедри
теорії права та конституціоналізму
Д.ю.н., проф., професор кафедри
адміністративного та
інформаційного права

Наталія ОРТИНСЬКА

Ольга СКОЧИЛЯС-ПАВЛІВ

Відповідальний у ІППО за атестацію PhD,
д.ю.н., проф., заступник директора
з науково-педагогічної роботи
Навчально-наукового інституту права,
психології та інноваційної освіти

Тарас ГАРАСИМІВ